

LA BIBLIOTECA "CLÀSSICS DE LA CIÈNCIA"

Fa alguns mesos es va anunciar aquesta iniciativa de les Edicions Científiques Catalanes, afí a la revista Ciència, i que compta amb el suport de la CIRIT de la Generalitat de Catalunya. Ara han sortit al carrer -a les botigues, volem dir- els dos primers títols. El primer, concretament, és J. Millàs i Vallibrosos: "Assaig d'Història de les Idees Físiques i Matemàtiques a la Catalunya Medieval". Procurarem incloure en un proper Butlletí una recensió d'aquest llibre, que segons diuen és fonamental per al coneixement del nostre passat científic. De moment podem parlar de la col·lecció, dels seus propòsits, dels títols anunciats.

Segons confessió pròpia, els editors pretenen satisfer "la necessitat cultural i pedagògica de poder acudir als clàssics del pensament científic en la nostra llengua", i oferir "els textos fonamentals de la història de les ciències, en llengua catalana i a l'abast de tothom en una edició acurada i rigorosa".

Tot i que semblen demagògia publicitària, aquestes frases resumeixen bé la raó de ser de la col·lecció. No sovintegen entre nosaltres les edicions de textos que hagin esdevingut clàssics al llarg de la història del pensament científic, i en general les publicacions científiques en català són escassíssimes. La lectura dels clàssics sempre ha estat i serà un element formatiu de primer ordre, i sembla especialment necessària avui, quan tots ens queixem que els plans d'estudi i les activitats universitàries, i científiques en general, tendeixen a una superespecialització massa ràpida que no deixa temps per a formar una cultura científica àmplia i madura, sustentada en visions de conjunt sòlides i profundes.

Un tema molt diferent és el de si la nostra comunitat científica serà capaç d'absorbir una tal iniciativa publicada precisament en català. Tan de bo ho fos; fóra senyal que aconseguim fer compatibles la internacionalitat de certes activitats de recerca amb un clar arrelament local en les vessants menys especialitza-

des. La nostra realitat, però, obliga a dubtar-ne, i de moment no sembla il·lògic que les institucions que es proposen vetllar per la normalització de la nostra llengua considerin convenient ajudar aquestes iniciatives.

Vegem ara la llista de títols en preparació, i preguntem-nos si realment els fets seran a l'alçada dels dissenys. Com a més relacionats amb la matemàtica veiem "Cibernètica" de N. Wiener, "La Ciència i les Hipòtesis" de H. Poincaré, "Principia Mathematica" de A.N. Whitehead-B. Russell, i "Les Lleis del Pensament" de G. Boole. En veiem també bastants de física (de Born, Eistein, Galileu, Heisenberg) i biologia (Darwin, Oparin, Morgan, Mendel) i altres.

Sens dubte es tracta, en tots els casos, de veritables clàssics en les respectives especialitats, però limitant-nos als que ens toquen més de prop, hem de dir que tenim serioses reserves sobre l'oportunitat de triar precisament aquest. Casualment, els llibres de Poincaré, Whitehead-Russell i Boole existeixen ja en traducció castellana. Traduir Poincaré, però, val la pena ja que l'edició castellana (Austral) es va exhaurir fa temps, i el llibre és d'un interès indubtable per a un públic molt ampli. No es pot dir el mateix dels altres dos; malgrat que es tracti d'obres que han marcat decisivament l'evolució de la Lògica Matemàtica moderna, no es pot dir en cap sentit que tinguin un interès clar per als no especialistes, i a més han estat publicats en castellà (Paraninfo) fa molt poc; el cas de Principia Mathematica és extrem, ja que fins la seva edició en castellà hauria estat desaconsellable: és un llibre excessivament tècnic que gairebé ningú no llegeix, ni en anglès; el mateix Russell té llibres molt més assequibles on explica la seva posició en Lògica i en els Fonaments de la Matemàtica.

Després d'haver vist això, hom es pregunta en qui s'ha aconsellat el Consell Editorial (sic) per a fer la seva tria, i si ha consultat els matemàtics que viuen i/o treballen a Catalunya o a fora. Ens temem que la resposta és negativa, i això ens preocupa. Tenim la sensació que, progressivament, el món de l'activitat científica a casa nostra (almenys en matemàtiques) es disgrega i es perd en multitud d'iniciatives i capelletes que

semblen fer les seves "guerres" particulars tot ignorant-se mútuament, mentre es disputen el protagonisme i les subvencions de les institucions oficials, que semblen fomentar aquesta manera de funcionar. I això, ben segur, no és bo per a ningú (?).

I, per acabar, un prec-desig. És molt freqüent a les nostres latituds, mancades de tradició també en això, haver de suportar edicions de textos més o menys clàssics, més o menys antics, mancats de la més elemental cura editorial: sense pròleg, sense notes, a cops sense ni indicació que es tracta d'una reedició d'un llibre del segle passat, encara menys un estudi introductori. I cura en la traducció, que sovint no és feta sobre l'original sinó sobre una traducció anglesa o francesa, i a cops molt mal feta (recordem la ja exhaurida edició del "Fonaments de Geometria" de Hilbert; i anava a càrrec del CSIC!). Esperem que la cura que els editors prometen es refereixi a aquests aspectes, i no solament al luxe del paper, la tipografia, el "disseny" de cobertes, etc...

Resumint: Donem la benvinguda a aquesta col·lecció de llibres, tot esperant que pugui esdevenir un objecte de "consum" i no un luxe per als de la "ceba" i per a snobs culturals. Amen.

Josep M. Font